

ALMAN İÇTİMA ÖĞRETİSİNDE DOĞAL HAREKET TEKLİĞİ

Die natürliche Handlungseinheit in der deutschen Konkurrenzlehre

Arş. Gör. Dr. iur. Soner DEMİRTAŞ LL.M.*

ÖZET

Alman Ceza Kanununun 52. maddesinde ‘fikri içtima’ düzenlenmiştir. Bu maddeye göre aynı hareket birden fazla ceza kanununu veya aynı ceza kanununu birden fazla ihlal ederse, sadece tek bir cezaya hükmedilir. Buna karşın kanun koyucu içtima öğretisi bağlamında hareket kavramından ne anlaşılması gerektiğini açıklamamıştır. Bundan dolayı ne zaman bir hareketin, ne zaman ise birden fazla hareketin var olduğunu tespit etmek gerekir. Hareket kavramından neyin anlaşılması gerektiğini tespit etmek ve hareket teklifi ile çokluğu ayırımını yapmak için öğretilerde ve yüksek yargı kararlarında bazı kriterler geliştirilmiştir. Ancak bu kriterler arasında birlik yoktur. Yüksek yargı kararları arasında dahi bir birliktelikten söz etmek mümkün değildir. Öğretilerde de hareket kavramını belirlemede tatmin edici bir çözüm bulunamamıştır. İçtima öğretisinde kapsayıcı bir hareket teklifi formu bulmak için çeşitli kriterler geliştirilmiştir. Bu bağlamda doğal anlamda hareket, doğal hareket teklifi ve tipik hareket teklifi formları söz konusudur. Bu makalenin konusunu oluşturan doğal hareket teklifi ise Krallık Mahkemesi tarafından ortaya çıkarılmış ve Alman Federal Yüksek Mahkemesi tarafından devralınmış ve halen uygulanmaya devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hareket Teklifi, Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hukuki Değerler, Polisten Kaçış Olayları.

ZUSAMMENFASSUNG

Der deutsche Gesetzgeber hat in § 52 StGB ‘Tateinheit’ geregelt. § 52 StGB ist folgendermaßen: Verletzt dieselbe Handlung mehrerer Strafgesetze oder dasselben Strafgesetz mehrmals, so wird nur auf eine Strafe zu erkennen. Hingegen hat er nicht abgeklärt, was eine Handlung im konkurrenzrechtlichen Sinn ist. Deswegen ist festzustellen, wann eine Handlung (Handlungseinheit) vorliegt oder wann mehrere Handlungen (Handlungsmehrheit) gegeben sind. Zum Feststellen des Handlungsbegriffs im konkurrenzrechtlichen Sinn und zur Abgrenzung der Handlungseinheit von der Handlungsmehrheit werden im Schrifttum und in den Entscheidungen des Bundesgerichtshofs einige Kriterien entwickelt. Diese Kriterien sind jedoch uneinheitlich bewertet. Auch ist es schwer von einer Übereinstimmung zwischen den verschiedenen höchstrichterlichen Entscheidungen zu sprechen. Es ist aber klar, dass auch in der Lehre bis heute keine befriedigende Lösung bzw. kein einheitlicher Handlungsbegriff, der für alle Fälle Anwendung finden kann, gefunden wurde. Um eine umfassende

---

* Karadeniz Teknik Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku ABD, soner6161@hotmail.com

Form zur Feststellung der Handlungseinheit in der Konkurrenzlehre zu finden, werden verschiedene Handlungseinheitsformen entwickelt. In diesem Zusammenhang spricht man von Handlung im natürlichen Sinn, von natürlicher Handlungseinheit und tatbestandlicher Handlungseinheit. Die natürliche Handlungseinheit, die in diesem Aufsatz behandelt wird, wurde im deutschen Recht vom Reichsgericht entwickelt und vom BGH übernommen und angewendet.

Schlüsselwörter: Handlungseinheit, Höchstpersönliche Rechtsgüter, Polizeifluchtfälle.

I. Genel Olarak

Aralarında ilişki bulunan ayrı ayrı her bir hareketi tek bir hareket olarak bir araya getirebilmek için, Alman Krallık Mahkemesi (AKM) tarafından geliştirilen ‘doğal hareket tekliği’ (natürliche Handlungseinheit) kavramı Alman Federal Yüksek Mahkemesi (AFYM) tarafından da kabul görmüş ve uygulanmıştır. Krallık Mahkemesi ve AFYM kararlarına göre, failin hareketleri arasında (objektif) üçüncü bir kişinin bakış açısıyla dar bir zamansal ve mekânsal bağlantı mevcutsa, bu hareketler tek bir iradi karara dayanıyorsa doğal hareket tekliği söz konusudur.¹ Yani hareketler arasında doğal bir birliktelik vardır.

Alman hukukunda doğal hareket tekliği öğretilde farklı şekilde değerlendirilmiştir. Ağırıklık olarak doğal hareket tekliği ‘gereksiz’ ve ‘reddedilmesi gereken’ bir müessese olarak görülmüş ve eleştirilmiştir. Çünkü doğal hareket tekliğini kabul etmeyenler, genel itibariyle doğal hareket tekliği kapsamında birleştirilen ayrılabilir birçok hareketin tipik hareket tekliği kavramı altında değerlendirilebileceğini ve tek bir hareket sayılabileceğini savunmuşlardır.² Bu görüşte olanlar tekrarlayan hareketlerle ya da birbirini takip eden hareketlerle suçun gerçekleştirilmesi hallerini kabul etmekte, ancak bu durumları tipik hareket tekliği altında incelemektedirler.³ Öğretinin bir kısmı ise doğal hareket tekliğini ayrı bir hukuki müessese ve hareket tekliği hali olarak görmekte, yargı kararlarında olduğu gibi geniş bir şekilde yorumlamamaktadırlar.⁴

II. Doğal Hareket Tekliğinin Şartları

AFYM ve AKM kararlarına göre doğal hareket tekliğinin dört şartı bulunmaktadır.

---

¹ RGSt 58, 116; BGHSt 4, 219, 219 vd.; 10, 230, 231.

² Kindhäuser, JuS 1985, 105.

³ LK-Rissing van Saan, vor § 52, Rn. 12; Wessels/Beulke, Strafrecht AT, § 17 Rn. 763.

⁴ Warda, FS-Oehler, S. 241 vd.; Otto, Strafrecht AT, § 14 Rn. 36, 44.

1. İradi Kararın Tekliği

Doğal hareket tekliğinden bahsedebilmek için failin davranışları tek bir iradi karara dayanmak zorundadır. AFYM kararları arasında, tek bir iradi kararın ne zaman söz konusu olduğuna dair yeknesaklık bulunmamaktadır. Ayrıca AFYM birçok olayda tek bir iradi kararın tespitinde farklı kriterler kullanmıştır. Bu kriterlere 'tek bir iradi karar', 'aynı nevide hareket etme isteği' ve 'belli bir amaca ulaşmak' gibi kavramlar örnek olarak verilebilir.⁵ Doktrinde de, bazı yargı kararlarına paralel olarak, kastın yenilenmesinin hareket sayısını da artıracığı anlamına geldiği kabul edilmemiştir. Bu duruma, olay sırasında kastın yaralama kastından öldürme kastına geçilmesi örnek olarak verilmiştir.⁶ Failin sadece belli bir amaca ulaşmak şeklindeki kararı da iradi kararın tek olduğu anlamına gelmemektedir.⁷ Ancak böyle bir amaç doğal hareket tekliğinin kabulünde ipucu niteliğine sahip olabilir. Bu şekilde 'belli bir amaca ulaşmak' şeklindeki kararı tek kıstas olarak kabul etmek hareket tekliğinin belirlenmesinde hukuki belirsizliğe sebep olabilir.

AFYM bir kararında doğal hareket tekliğinin kabulünde kesintisiz bir iradi kararın varlığını aramamıştır. Karara konu olayda, hırsızlık yapmaya karar veren iki sanık polis aracının görülmesi üzerine hırsızlık yapma kararından vazgeçmişler, ancak polis aracının gitmesi üzerine tekrar hırsızlık yapmaya karar vermişlerdir. Mahkeme karar gerekçesini, doğal hareket tekliğinin diğer şartlarının varlığı ile güçlendirmiş ve kesintisiz bir iradi kararın varlığını aramamıştır.⁸ Başka bir olayda ise, sanık bir kişiyi öldürmek için pusuya yatar ve mağdurun geçişi sırasında ona iki el ateş eder, ancak atışlar mağdura isabet etmez ve akabinde sanığın silahı tutukluk yapar. Bunun üzerine mağdur kaçır. Sanıkta mağduru öldürme kastını yenileyerek mağduru takip eder ve onu öldürür. Mahkeme bu olayda her ne kadar fail, silahının tutukluk yapmasından sonra adam öldürme kastından vazgeçip ardından kastını yenilese de doğal hareket tekliğinin varlığını kabul etmiştir.⁹

Başka bir olayda fail mağdurun kendisine bir tokat atmasından dolayı onunun kırıldığını hissetmiş ve onun sağlığına zarar vererek, bilincini kaybetmesine sebep olmuştur. Bunun üzerine fail mağdura yardım etmiş ve mağdur kendine gelmiştir. Mağdurun daha sonra ona küfredmesinden dolayı mağduru

---

⁵ BGH NJW 1977, 2321.

⁶ Mannzen, Die Handlungseinheit im Strafrecht, S. 13.

⁷ Geerds, Zur Lehre von der Konkurrenz, S. 287.

⁸ Mahkemenin esas gerekçesi olayın dışarıdan görünüş itibarıyla tek bir hareket teşkil ettiğidir.

⁹ Bringewat, Die Bildung der Gesamtstrafe, Rn. 22 (BGH Urt. v.21.04.1977- StR 72/77).

öldürmüştür. Bu olayda AFYM hareket tekliğini kabul etmemiş ve faili gerçek içtima hükümlerine göre cezalandırmıştır. Bu karara göre failin mağdura yardım etmesi iradi kararın bariz bir şekilde kesildiği/bölündüğü anlamına gelir ve iradi kararın tekliğinden bahsetmek söz konusu değildir.¹⁰

Yargı kararlarından çıkan sonuç ise şu şekildedir: Fail aynı suçu işlemek kastı ile hareket etmiş ve bu kastından kısa süreliğine vazgeçmiş olsa da doğal hareket tekliği söz konusudur. Eğer fail asıl kastından vazgeçmiş ve akabinde başka bir suç işlemeye karar vermişse doğal hareket tekliğinin şartları oluşmaz. Bununla birlikte 'ilk suçu işlediği sırada' yeni ve başka bir suç işlemeye karar verirse tek bir iradi karar söz konusudur ve doğal hareket tekliğinin kabulü gerekir.

2. Aynı Tip Hareketlerin Çokluğu

Doğal hareket tekliğinin bir diğer şartı tekrarlayan ya da (belli zaman aralıklarıyla) art arda yapılan birden fazla aynı tip hareketlerin varlığıdır. Tekrarlayan hareketlerin yapılması halinde hareketlerin aynılığı noktasında genellikle herhangi bir sorun çıkmaz, çünkü fail aynı hareketleri tekrarlamaktadır. Örneğin failin mağdura ardı ardına on kere tokat atması halinde tek bir hareket söz konusudur. Bunun yanında fail amacına ulaşmak için farklı hareketlerde bulunursa bu durumda da hareket tekliğinden söz edilebilir. Örneğin failin olay sırasında öldürme ya da yaralama araçlarını değiştirmesi halinde hareket tekliği söz konusudur. Mağduru yaralamaya yönelik tekme, tokat ya da bir sopa ile vurulması hareketleri aynı hareket olarak değerlendirilir.¹¹

3. Dar Bir Zamansal ve Mekânsal Bağlantı

Doğal hareket tekliği için dar (sıkı) bir zamansal ve mekânsal bağlantı gereklidir. Ancak bu durum yüksek mahkeme kararlarında farklı şekilde değerlendirilmiştir. Buna göre kısa süreli aralar doğal hareket tekliğinin kabulünü engellemez. AFYM'nin önüne gelen bir olayda fail mağduru öldürmek kastıyla hareket etmiş ancak başka birinin olayı görmesi üzerine ilk faili bırakıp diğer mağdura saldırmış ve onu yaralanmıştır. Daha sonra ilk mağdura geri dönüp

---

¹⁰ AFYM başka bir kararında ise, failin öldürme kastının yaralama eylemi sırasında meydana gelmediği için yaralama ve akabindeki öldürmeye teşebbüs fiilleri arasında gerçek içtima kurallarını uygulamıştır. Mahkemeye göre bu olayda tek bir iradi karar söz konusu değildir. Karara konu olayda fail cinsel ilişkiye girdiği sırada mağdurun yüzüne tokat atar. Bunun üzerine mağdur kusar ve hırıldamaya başlar. Bunun üzerine fail mağdura şişe ile vurur. Daha sonra mağdurun yakınlarının olayı öğrenmesini engellemek için mağduru öldürmeye karar verir, fakat bu amacına ulaşamaz. BGH NJW 1984, 1568.

¹¹ Roxin, Strafrecht AT II, § 33 Rn. 32, 43 vd.; MK-v.Heintschel-Heinegg, § 52 Rn. 56.

onu öldürmeye teşebbüs etmiştir. İlk mağdura yönelik bu hareketler araya zaman dilimi girmiş olsa da tek bir hareket olarak değerlendirilmiştir.¹² AFYM kararlarında fiiller arasındaki zaman aralığının ne kadar olması gerektiği konusunda belirleme yapmamış, her bir olayda ayrı ayrı değerlendirmede bulunmuştur. Örneğin dolandırıcılık niteliğindeki hareketler arasında birkaç aylık sürenin olduğu olayda ya da hırsızlığa teşebbüs ve teşebbüs hareketlerinden bir buçuk saat sonra işlenen hırsızlık fiilleri arasında doğal hareket teklifi kabul edilmemiştir.¹³

Doktrinde Warda'ya göre doğal hareket teklifiindeki zamansal ve mekânsal bağlantıyı tipik hareket teklifiinde olduğu gibi değerlendirmemek gerekir. Çünkü zaman aralığı doğal hareket teklifiinde tipik hareket teklifiinde olduğu gibi çok uzun olmamalıdır.¹⁴ Bu görüş tipik hareket teklifiinde, yapılan eylemler arasındaki sürenin haftalar hatta aylar dahi olabileceğinden dolayı isabetlidir.

Fiiller arasındaki mekânsal bağlantıya ise doktrinde ve yargı kararlarında fazla yer verilmemiştir, çünkü zamansal bağlantının var olduğu durumlarda mekânsal bağlantının da varlığı kabul edilir. Buna rağmen icra hareketleri farklı mekânlarda yapılmış olabilir. Bu durumda doğal hareket teklifiinin diğer şartları mevcutsa doğal hareket teklifiini kabul etmek gerekir. Örneğin fail, hareket halindeki bir araç içinde mağduru art arda gerçekleştirdiği hareketlerle yaralasa hareketler arasında mekânsal bağlantı olmasa da doğal hareket teklifiinin kabulü gerekir.

4. Hareketlerin Üçüncü Kişi Tarafından Objektif Olarak Tek Görülmesi

Yüksek mahkeme kararlarına göre hareketlerin üçüncü bir kişinin bakış açısıyla ve genel hayat anlayışına göre birliktelik teşkil etmeleri gerekir. Bu şart değerlendirilirken doğal hareket teklifiinin diğer şartları ile birlikte bir değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Dışardan görünüş (değerlendirme) itibarıyla hareketler objektif olarak tek kabul ediliyor ise doğal hareket teklifi söz konusudur.¹⁵ Ayrıca doktrinde doğal hareket teklifiinin belirlenmesinde üçüncü bir kişinin bakış açısıyla olayın teklik arz etmesi gerekliliği subjektif bir durum olabileceği için eleştirilmiş ve bu şekilde hukuki belirliliğin sağlanamayacağı ileri sürülmüştür.¹⁶

---

¹² BGH NStZ 1993, 234, 234 vd.

¹³ BGHSt 21, 319, 322; BGHSt 40, 75, 77 vd.

¹⁴ Warda, FS-Hirsch, S. 391, 398 vd.

¹⁵ BGHSt 2, 218, 221.

¹⁶ Maiwald, NJW 1978, 300 vd.; Warda, FS-Oehler, S. 252; Burada Alman Krallık Mahkemesinin bir kararına değinmek yerinde olacaktır. Söz konusu karara göre icra hareketleri birbirinden

III. Doğal Hareket Tekliğinin Kabul Edildiği Durumlar

1. Tekrarlayan ya da Art Arda Yapılan Hareketlerle İşlenen Suçlarda Doğal Hareket Tekliği

AFYM kararlarında da saptandığı gibi doğal hareket tekliğinin iki fonksiyonu bulunmaktadır. Tekrarlayan ya da art arda yapılan hareketlerle işlenen suçlarda AFYM doğal hareket tekliğini birden çok hareketi (ayrılabilir parçaları) tek bir hareket olarak kabul etmek için kullanmaktadır. Bu durumda doğal hareket tekliği, sadece birden fazla suç işlendiği kabulünün önüne geçmez, aynı zamanda Alman Ceza Kanunu m. 52' de düzenlenen fikri içtima kurallarının uygulanmasını da engeller. Bu sayede doğal hareket tekliği ilk fonksiyonunu yerine getirir. Birden fazla hareketle tek suç işleyen faile, fikri içtima kurallarının uygulanması söz konusu olamaz.

Tekrarlayan hareketlerle işlenen suçlarda fail aynı hareketi hızlı bir şekilde ardı ardına yapmakta ve aynı suçun unsurlarını yerine getirmektedir. Her bir hareket suçun unsurlarını yerine getirmekte, ancak toplam olarak bütün hareketler tipiklik bağlamında tek bir hareket olarak kabul edilmektedir. Buna örnek olarak failin mağdura önce defalarca yumruk atması daha sonra mağduru sopa ile ya da herhangi bir silahla yaralaması olayı verilebilir.¹⁷ Bu nitelikteki suçlar birden fazla hareketi şart koşmazlar ancak birden fazla hareketle de bu suçlar işlenebilirler. Failin suçu işlerken tek bir harekette bulunması ya da birden çok vücut hareketi yapması suçun oluşması açısından önem taşımaz. Ardı ardına yapılan hareketlerde de tekrarlayan hareketlerde olduğu gibi tek bir suçun işlenmesi söz konusudur. Bu şekilde hareketlerle, tekrarlayan hareketlerin farkı, failin amacına adım adım ulaşması ve hareketler arasındaki zaman aralığının tekrarlayan hareketlerde olduğu gibi çok kısa olmamasıdır.¹⁸ AFYM bu konu ile ilgili bir kararda art arda yapılan hareketlerle suçun evvela teşebbüs aşamasında kalması ve daha sonra suçun tamamlanması halinde doğal hareket tekliğini kabul etmiştir. Bu durumda fail birbirinden ayrı hareketlerle amacına ulaşmak istemektedir. Örneğin bir dükkândan malları çalmak için birkaç gecede bu dükkânın arka kapısını kırmak ve sonunda eşyaları çalmak doğal anlamda hareket tekliği oluşturur. Bu olayda her gece yapılan hareketler (teşebbüs hareketleri) ve en son gece yapılan hırsızlık hareketleri tek bir hareket olarak değerlendirilir.

---

ayrı olan farklı suçların işlenmesi halinde failin amacı tek bir sonuca ulaşmak olsa da doğal hareket tekliğinin varlığını kabul etmek doğru değildir. in: Hartung, SJZ 1950, 326, 330.

¹⁷ Roxin, Strafrecht AT II, § 33 Rn. 34; BGH NSTZ 1996, 493, 494.

¹⁸ Roxin, Strafrecht AT II, § 33 Rn. 32, 44; Maiwald, Die Natürliche Handlungseinheit, S. 76; Jescheck/Weigend, Strafrecht AT, § 66 III 2.

2. Diğer Bazı Suçlarda Doğal Hareket Tekliği (Fikri İçtimain Uygulanmasına Sebepiyet Veren Doğal Hareket Tekliği)

AFYM tarafından doğal hareket tekliğine ikinci bir fonksiyon daha yüklenmiştir. Buna göre farklı ya da birden fazla suçun işlenmesi halinde hareketler doğal hareket tekliği bağlamında değerlendirilip tek bir hareket olarak kabul edilir ve hareketin tekliğinden ve birden fazla suçun işlenmiş olmasından dolayı fikri içtima kuralları uygulanır.¹⁹ Bu bağlamda kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuki değerlerin ihlalinde ve farklı nitelikteki suçların işlenmesinde doğal hareket tekliği yoluyla hareketlerin tek bir hareket olarak kabulü tartışmalıdır. Bu gibi durumlarda dahi doğal hareket tekliğinin kullanılması suretiyle fikri içtima uygulamasının genişletilmesi doktrinde eleştirilmiştir.

a. Farklı Nitelikteki Suçların İşlenmesi

AFYM yukarıda açıklanan şartların gerçekleşmesi halinde farklı nitelikteki suçların işlenmiş olması halinde de doğal hareket tekliğini kabul etmiştir. Örneğin failin hırsızlık yaptıktan sonra suçun delillerini yok etmek amacıyla hırsızlık yaptığı evi yakması halinde doğal hareket tekliğinin kabulü gerekir. Yüksek mahkeme kararına konu olmuş bu olayda mahkeme hareket tekliğini 'birden fazla hareketin birlik içeren bir yaşamsal hadise' olduğu gerekçesiyle kabul etmiştir. Bu birliktelikten dolayı sıkı bir bağlantı içinde bulunan hırsızlık ve yangın çıkarma hareketlerini birbirinden ayrı hareketler olarak değerlendirmek mümkün değildir.²⁰

Alman hukukunda polisten kaçış olayı olarak adlandırılan durumlarda da AFYM tarafından hareket tekliğinin gerçekleştiğinden bahisle, fikri içtima kuralları uygulanmıştır. Bu olaylarda mahkeme doğal hareket tekliğinin şartlarından olan tek bir iradi karar kavramını çok geniş yorumlamış ve neredeyse amaç ile aynı şekilde değerlendirmiştir. Yani bu tür olaylarda mahkeme tek bir iradi karar yerine tek bir amaca ulaşma isteğini belirleyici kıstas olarak kabul etmiştir. Buna göre polisten kaçış sırasında 'sırf polisten kurtulmak amacıyla' gerçekleştirilen birden fazla hareket içtima bağlamında tek bir hareket olarak kabul edilmelidir. AFYM bir kararında hareketler arasında tam ve hatta kısmi bir aynılık ya da fillerin birleştirme (ekleme) etkisi olup olmadığını incelemekten, polisten kurtulmak amacıyla tek bir iradi karara dayanan kaçış esnasında gerçekleştirilen birden fazla hareketi tek bir hareket olarak kabul ederek fik-

---

¹⁹ MK-v. Heintschel-Heinegg, § 52 Rn. 53; LK-Rissing-van Saan, vor § 52 Rn. 18; Sowada, Jura 1995, 245, 247.

²⁰ BGH NSTz 1997, 276.

ri içtima kurallarını uygulamıştır.²¹ Bu olayda mahkeme kaçış sırasındaki mala zarar verme, kaza yerinden kaçma, polise mukavemet ve tehlikeli yaralama hareketlerinin birliktelik teşkil ettiğini kabul etmiştir. Bu tür olaylarda önemli olan failin birden fazla farklı suçun işlenmesinde tek bir iradi kararla hareket etmesi ve gerçekleştirilen hareketlerin doğal bir gözlem neticesinde teklik oluşturmasıdır.²² Bu kabule karşılık AFYM bazı kararlarında polisten kaçış olaylarında hareket tekliğini kabul etmemiştir.²³

AFYM tarafından polisten kaçış olaylarında kullanılan kıstaslar ve hareket tekliğinin kabulü bazı olaylarda ‘sivil bir kişiden kaçma’ halinde de kabul edilmiştir. Bu karara göre doğal hareket tekliğinin kabulünde failin polisten ya da bir sivilden kaçmasının herhangi bir önemi yoktur ve her iki halde de hareket tekliği kabul edilmelidir.²⁴ Ayrıca bunun yanında AFYM polisten kaçış eyleminin otomobille gerçekleştirilmesi halinde hareket tekliğini kabul etmekte, ancak koşarak kaçma eylemi söz konusu olduğunda hareket tekliğini kabul etmemektedir. Söz konusu karara göre polisten kaçış olaylarına uygulanan kriterler bu olaylarda uygulanacak şekilde genişletilemez, çünkü ilk olayda (otomobille polisten kaçma olayında) fail otomobile bağımlı bir şekilde hareket etmekte ve failin hareket kabiliyeti otomobilin özelliklerine bağımlı ve sınırlıdır. Son olayda ise fail herhangi bir şeye bağımlı olmaksızın kaçışını hukuka uygun veya hukuka aykırı eylemlerle sonlandırabilir.²⁵ Burada AFYM kararları arasında bir çelişki olduğunu vurgulamak gerekir. Çünkü failin tek bir iradi karara dayanarak polisten kaçma isteği ilk olayda (otomobille kaçma) hareket tekliğinin gerekçelendirilmesinde önemli bir kıstas olarak alındığı halde, ikinci olayda göz önünde bulundurulmamıştır. Yüksek Mahkemenin ‘failin eylemlerini herhangi bir araca bağılı olmadığı olayda her duruma uyarlayabilir’ şeklindeki gerekçesi de kabul edilebilir gözükmemektedir. Çünkü birçok olayda herhangi bir araçla kaçma eylemi sırasında da fail hareketlerini her ne kadar araca bağımlı olsa da her duruma uyarlayabilir. Ayrıca vurgulamak gerekir ki yaya olarak polisten kaçan şahsın da hareket etme kabiliyeti takip dolayısıyla önemli oranda sınırlandırılmıştır.

Bütün bunların yanında hareket tekliği saptanırken birçok olayda polisten

---

²¹ BGHSt 22, 67, 76; aynı şekilde: BGH NZV 2001, 265; BGH NStZ-RR 1997, 331, 331 vd.; bknz. MK-v.Heintschel-Heinegg, § 52 Rn. 58.

²² ‘Doğal hareket tekliği bağlamında bu olayda doğal bir gözlem neticesinde kendi içinde kapalı (birbirine yakın), birbirine bağılı ve teklik oluşturan bir vakıa söz konusudur.’ BGH VRS 57, 277, 279; 66, 20.

²³ BGH VRS 50, 94; BGH NZV 1995, 196.

²⁴ BGH NJW 1989, 2550 vd.

²⁵ BGH Urt. v. 5.6.1973, 1 StR 270/73, in: Dallinger, MDR 1974, 12, 13.

kaçış eylemi sırasında failin kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuki değerleri ihlal edip etmediği de göz önünde bulundurulmamıştır. AFYM bir kararında kaçış sırasında yapılabilecek bütün hareketlerin tek bir hareket oluşturacağını, ancak kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuki değerlerin ihlali halinde hareketin birden fazla bölüme ayrılabilceğini vurgulamıştır. Yani bu durumlarda hareketlerin teklik oluşturmadığı kabul edilmiştir.²⁶

Bu olaylarda olduğu gibi, farklı nitelikteki hukuki yararların ihlali halinde doğal hareket tekliğinin kabul edilmesi doktrinde ‘doğal hareket tekliğinin belirlenmesinde birlik içeren ve genel kıstaslar’ olmadığı gerekçesiyle eleştirilmiştir. Doktrinde de belirtildiği gibi Yüksek Mahkemenin de çelişkili kararlarından anlaşıldığı üzere, doğal hareket tekliği müessesesi büyük bir hukuki belirsizlik meydana getirmektedir. Çünkü bu müessese, her ne kadar kanun koyucu böyle bir durum istemese de, hâkime ölçüsüz ve sınırları belli olmayan bir hareket (takdir) alanı sunmaktadır.²⁷ Özellikle doğal hareket tekliğinin sübjektif unsuru istenildiği gibi yorumlanmakta ve AFYM tarafından bazı olaylarda kişinin ulaşmak istediği amaçla eş tutulmaktadır. Warda’ya göre böyle bir kabul ve uygulama şekilsiz, sınırsız ve adeta bütün ceza kanununu kapsayan bir durumun meydana gelmesine sebep olabilecek niteliktedir.²⁸

b. Birden Fazla Kişiye Ait Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Hukuki Değerlerin İhlali²⁹

Birden fazla kişiye ait kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuki yararların ihlali halinde doğal hareket tekliğinin kabul edilip edilmeyeceği sorusuna doktrinde ve yargı kararlarında açık ve net bir cevap verilememiştir. AFYM bu nitelikteki hukuki yarar ihlalleri halinde doğal hareket tekliğini esas olarak reddetmemiş, ancak zamansal ve mekânsal bağlantı şartını bu tür olaylarda katı bir şekilde uygulayarak doğal hareket tekliğinin uygulama alanını sınırlandırmıştır. Fail eğer tek bir iradi karara dayanarak hareket etmişse ve doğal hareket tekliğinin bütün

---

²⁶ BGH Urt. 23.08.1979, 4 StR 392/79, in: Holtz MDR 1979, 985, 987.

²⁷ Roxin, Strafrecht AT II, , § 33 Rn. 54 vd. Roxin’e göre doğal hareket tekliğinin bu şekilde geniş bir alanda uygulanması kanun koyucunun iradesine uygun değildir. Çünkü kanun koyucu Genç Ceza Hukukunda olduğu gibi ‘Tek Ceza Prensibini’ değil ‘Ayrırma Prensibini’ kabul etmiştir.; bknz. Warda, FS-Oehler, S. 252; Kühl, Strafrecht AT, § 21 Rn. 17; Rissing-van Saan’a göre hareket tekliğinin bu kadar geniş bir şekilde uygulanması sisteme yabancı ve dogmatik olarak problemlidir. LK-Rissing-van Saan, vor § 52 Rn. 18 vd.

²⁸ Warda, FS-Oehler, S. 252; Maiwald’a göre de doğal hareket tekliği formülünün genişletilmesi doğal hareket tekliğinin kontrol edilemeyecek derecede uygulama alanını genişletebilir. Maiwald, Die Natürliche Handlungseinheit, S. 102.

²⁹ Alman Ceza Kanunundaki kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuki değerlere örnek olarak yaşam, vücut dokunulmazlığı, cinsel dokunulmazlık, kişisel hürriyet, kişilerin onuru ve özel hayatı verilebilir.

şartları mevcutsa bu müessesenin bu tür hukuki yarar ihlallerinde uygulanmasında herhangi bir engel yoktur. Bu kabulün sonucu olarak birden fazla kişinin tekrarlayan silah atışları ile ya da birbirini takip eden bıçak darbeleri ile yaşam hakları ya da vücut dokunulmazlıkları ihlal edilmiş ise birden fazla hareket tek bir doğal hareket olarak kabul edilir.³⁰ AFYM'nin bir kararına göre doğal hareket tekliği ve toptancı bir bakış açısı yukarıda belirtilen nitelikteki hukuki yarar ihlalleri halinde (özellikle kişilerin hayatı söz konusu olduğunda) sadece istisnai durumlarda kabul edilebilir. Çünkü birden fazla kişiye ait bu nitelikteki hukuki yararların ihlalinde zamansal bağlantı ve tek bir iradi kararın varlığı birbirini takip eden hareketlerin tek bir hareket olarak değerlendirilmeleri için bir gerekçe değildir.³¹ Yüksek mahkeme bu kararlarıyla doğal hareket tekliğinin bu tür olaylarda çok sıkı şartlar altında kabul edilebileceğini ve bu uygulamanın genişletilemeyeceğini vurgulamış olmaktadır.

Birbirini takip eden hareketlerle iki kişiyi öldürmeye teşebbüs etme hareketlerini AFYM tek bir hareket olarak kabul etmemiştir. Bu karara göre art arda ve iki iradi karara dayanarak iki mağdura karşı işlenen eylemler tek bir hareket olarak kabul edilemez. Çünkü ikinci mağdura karşı yapılan hareketteki iradi karar yeni bir durum olduğundan dolayı müstakil bir karar olarak değerlendirilmelidir. Ayrıca teklik ve birbirine bağıllık arz eden bir eylem söz konusu olmadığı için doğal hareket tekliğinden bahsedilemez.³² AFYM'nin vermiş olduğu bu karar sonuç olarak yerinde bir karar olmakla birlikte, kararın gerekçesi, mahkemenin diğer benzer olaylarda vermiş olduğu kararlarla kıyas edildiğinde çelişki oluşturur. Bu karara göre, eğer fail başlangıçtan itibaren tek bir iradi kararla iki mağdura karşı hareket etmiş olsaydı kişiye sıkı sıkıya bağılı hukuki yararlar ihlal edilmiş olsa dahi bu nitelikteki haklar göz önünde bulundurulmaksızın doğal hareket tekliği kabul edilecekti.

AFYM'nin bir kararına göre doğal hareket tekliğinin kabulü için fail ya aşırı derecede dar bir zamansal ve mekânsal bağlantı içinde hareket etmeli ya da saldırı (failin bakış açısıyla) saldırı yapılacak kişilerin yani mağdurların belirlenmemiş olduğu bir insan topluluğuna karşı yapılmış olmalıdır.³³ Karara göre eğer bu şartlardan biri yoksa doğal hareket tekliğinin kabulü için diğer şartın varlığı aranır. Her iki şartın aynı anda bir olayda gerçekleşmiş olması gerekmez. Ancak

---

³⁰ BGH NJW 1985, 1565; BGH NStZ 2001, 219; BGH StV 1990, 544; BGHSt 37, 289 vd.; bkz. Roxin, Strafrecht AT II, , § 33 Rn. 39; Rengier, Strafrecht AT, § 56 Rn. 71.

³¹ BGH StV 1994, 538; BGH NStZ 1996, 129.

³² BGH NStZ 1993, 234.

³³ BGH StV 1994, 538; 'Bu şekilde bir istisnai duruma failin saniyeler içinde aralıksız olarak iki mağdura karşı birden fazla ateş etmesi olayı örnek olarak verilebilir.' BGH StV 1990, 544.

bu karara rağmen yüksek mahkeme, başka bir kararında her iki şartında gerçekleşmediği bir olayda doğal hareket teklifi kabul etmiş ve müessesenin uygulama alanını daha da genişletmiştir. AFYM'nin kararına konu olan bir olayda iki sanık bir evde bulunan iki mağduru dövme amaçlamaktadır. Bu amaçla evin bir odasına girdikten sonra sanıklar, mağdur H'yi dövmüş ve bunun üzerine H başka bir odaya kaçmıştır. Sanıklarda H'yi takip ederek gittiği odada onu dövme devam etmişlerdir. Sanık A diğer mağdurun uyuduğu ve o ana kadar meydana gelen olaylardan haberi olmayan mağdur W'nin de uyuduğu odaya dönmüş ve onu dövme başlamıştır. Daha sonra diğer sanıkta aynı odaya gelip mağdur W'yi dövme eylemine katılmıştır. AFYM bu olayda birden fazla tehlikeli yaralama eylemleri arasında gerçekleştirilen hareketlerin doğal hareket teklifi oluşturduğu gerekçesiyle fikri içtima kabul etmiştir.³⁴ Kararlar arasındaki çelişkiyi daha iyi ortaya koyabilmek için mahkemenin şu kararına da değinmekte fayda vardır. AFYM 26.03.1981 tarihli bir kararında doğal hareket teklifinin kabulü için gereken, failin belli bir insan grubunu hedef alarak ya da saldırı yapılacak kişilerin yani mağdurların (grup içinde) belirlenmemiş olması koşulunun gerçekleşmediği gerekçesiyle hareketlerin teklik oluşturmadığına hükmetmiştir.³⁵

Yukarıda değinilen bazı olaylarda AFYM her ne kadar bazen doğal hareket teklifi kabul etmiş olsa da benzer birçok kararında doğal hareket teklifi reddetmiştir. Birden fazla iradenin dışı yansımasıyla (birden fazla hareketle) kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuki değerler ihlal edilmiş ise, bu hareketleri 'ne hareketlerin birbiri ardına yapılmış olması', 'ne de hareketlerin tek bir iradi karara ya da tek bir kasta dayanması' doğal hareket teklifi müessesesi ile bir araya getirip içtima bağlamında tek bir hareket olarak kabul edilmesini sağlamaz.³⁶

AFYM tarafından farklı kişilere ait kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuki değerlerin ihlali halinde doğal hareket teklifinin kabulü doktrinde eleştirilmiştir. Buna göre farklı kişilere ait kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuki değerlerin ihlali halinde bu değerler toptancı bir bakış açısı ile ve niceliğe sahip bir değer olarak değerlendirilemez. Çünkü kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuksal değerler niteliksel bir öneme sahiptir.³⁷ Doktrinde Warda'ya göre kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuksal değerlerin ihlali müstakil bir haksızlık teşkil eder ve bu ihlal doğal bir bakış açısı ile tek bir hukuki değer ihlali olarak değerlendirilmez.³⁸

---

³⁴ BGH NStZ 1985, 217.

³⁵ BGH StV 1981, 396 vd.

³⁶ BGHSt 2, 247; 16, 398; BGH StV 1981, 396 vd.; BGH NStZ 1984, 311; aksi yönde: BGH NStZ-RR 1998, 233.

³⁷ Roxin, Strafrecht AT II, § 33 Rn. 41; Maiwald, NJW 1978, 201.

³⁸ Warda, JuS 1964, 84.

AFYM kararına konu olan bir olayda baba yatak odasında ilk olarak öldürmek kastıyla eşinin boğazını beş dakika boyunca sıkarak. Daha sonra ağlayarak yatak odasına giren oğlunu boğarak öldürür. Yüksek Mahkeme bu olayda failin tek bir iradi kararlar hareket etmediğinden bahisle doğal hareket tekliğini kabul etmemiştir.³⁹ Doktrinde Maiwald bu kararı mahkemenin diğer kararları ile çeliştiği gerekçesiyle eleştirmiştir. Çünkü mahkeme tek bir iradi kararı bazı olaylarda vazgeçilmez bir unsur olarak kabul etmemiştir. Sonuç olarak mahkeme kararı doğru olsa da gerekçesi isabetli değildir. Kanaatimizce de yerinde olarak Maiwald bu olayda, doğal hareket tekliğinin tek bir iradi karar olmamasından dolayı mahkeme tarafından reddedilmesini yerinde bulmamıştır. Çünkü farklı kişilere ait kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuki değerlerin ihlalinde tek bir iradi karar bulunsa da doğal hareket tekliği kabul edilmemelidir.⁴⁰ Ayrıca Maiwald'a göre AFYM'nin belli bir grubun hedef alınması olaylarında doğal hareket tekliğini belirlemedeki kriterleri de kabul edilemez. Çünkü, eğer bir fail saldırıda bulunacağı kişileri daha önceden belirlememiş ve grubun içindeki bireylere karşı adam öldürmeye ya da yaralamaya yönelik eylemlerde bulunursa, bu fail hedef aldığı kişileri önceden belirlemiş olan bu tür eylemlerde bulunabilecek faile karşı dezavantajlı bir duruma gelecektir. Doğal hareket tekliğinin farklı kişilere ait kişiye sıkı sıkıya bağlı değerlerin ihlali halinde reddedilmesi objektif bir engele dayanır. Bu engelde bu hukuki değerlerin niteliğinden kaynaklanır.⁴¹ Bu görüşe karşılık Wagemann bu tür olaylarda doğal hareket tekliğini kabul edip, planlı hareket eden failin, mağdurları belirlemeyen faile karşı avantajsız bir duruma düşmeyeceğini ileri sürmüştür. Çünkü bu durumda ani kararlar suç işleyen kişideki hukuka aykırı davranma enerjisi (yapmış olduğu hareketin hukuka aykırılığı) planlı hareket eden kişiye göre daha azdır.⁴²

Öğretide bu tür olaylarda doğal hareket tekliği her ne kadar fazla kabul görmese de bazı yazarlar tarafından kabul edilmektedir. Doğal hareket tekliğini kabul edenlere göre doğal anlamda tek bir hareketle, örneğin tek bir bomba ile birden fazla kişinin ölmesi halinde hareket tekliğini kabul edip, ardışık hareketlerle birden fazla kişinin ölmesi olayında kabul etmemek çelişkili bir durum meydana getirir.⁴³

---

³⁹ Maiwald, NJW 1978, 300 vd.

⁴⁰ Maiwald, NJW 1978, 301.

⁴¹ Maiwald, JR 1985, 514; Bununla birlikte AFYM mağdurların belirlenmiş olduğu bir olaya ilişkin kararında doğal hareket tekliğini kabul etmiştir. Örn:BGH NStZ 1995, 217.

⁴² Wagemann, Jura 2006, 583.

⁴³ Frister, Strafrecht AT, § 52 Rn. 22; SK-Samson/Günther, vor §52 Rn. 38; bknz. Deiters, Strafzumessung, S. 80, 82.

c. Birden Fazla Kişiyeye Ait Aynı Nitelikteki Devredilebilir Hukuki Değerlerin İhlali

Doktrinde farklı kişilere ait kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hukuki değerlerin ve birbirinden farklı hukuki değerlerin ihlali hallerinde hareket tekliği kabul edilmemiş olsa da farklı kişilere ait aynı nitelikteki devredilebilir hukuki değerlerin ihlali halinde hareket tekliği kabul edilmiştir. Eğer fail birkaç saat içinde birden fazla eşya çalmışsa bu eşyaların aynı ya da farklı kişilere ait olup olmamasına bakmaksızın doğal hareket tekliği kabul edilmiştir.⁴⁴ Bu kabulün gerekçesi ise şudur: Kanun, örneğin hırsızlık suçunda mülkiyeti korur. Bundan dolayı kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hukuki değerlerden farklı olarak değer sahibinin kim olduğunun önemi yoktur.⁴⁵ Bu görüşün aksine, eğer fail çaldığı eşyaların farklı kişilere ait olduğunu biliyorsa, hareket çokluğu söz konusudur diyen görüşte mevcuttur.⁴⁶

AFYM' de bir yer altı garajında bulunan üç kişiyeye ait araçlara zarar verildiği olayda birden fazla kişinin hukuki değerlerinin ihlali halinde de hareket tekliğinin kabul edileceği gerekçesiyle (doğal) hareket tekliğini olayda uygulamıştır.⁴⁷ Başka bir olayda bir firmadan hırsızlık yapmak amacıyla üçüncü bir kişinin aracı çalınır ve bu amaçla kullanılır. Yüksek Mahkeme'ye göre bu olayda firmaya ve üçüncü şahsın mülkiyet haklarına yönelik hırsızlık hareketleri doğal hareket tekliği olarak değerlendirilmelidir, çünkü hareketler kişisel, zamansal ve mekânsal bir bağlantı içinde yapılmıştır. Aracın çalınması firmadan hırsızlık yapmayı mümkün hale getirmiştir. Bundan dolayı bu hareketler içtima bağlamında tek bir hareket olarak kabul edilirler.⁴⁸

IV. Doğal Hareket Tekliğinin Beşinci Şartı: Aynı Suç Tipinin Gerçekleştirilmesi

Genel olarak doktrinde ağırlıklı görüşe göre doğal hareket tekliği çok sınırlı bir uygulama alanına sahiptir. Yineleyen ya da ardışık hareketlerle suçun unsurlarının gerçekleştirilmesi tek bir hareket olarak yorumlanmış ve doğal hareket tekliğinin farklı kişilere ait kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hukuksal değerlerin ihlalinde ve farklı nitelikteki hukuki değerlerin ihlali hallerinde uygulanacak şekilde

---

⁴⁴ Roxin, Strafrecht AT II, § 33 Rn. 36, Örneğin fail havaalanında kontrol sırasında birden fazla kişinin bant üzerinde giden eşyalarından yıldırım hızıyla çalarsa doğal hareket tekliği söz konusudur ve çalınan her şey bir hırsızlık suçunun konusudur.

⁴⁵ Werle, Die Konkurrenz bei Dauerdelikt, S. 100; Maiwald, Die natürliche Handlungseinheit, S. 80; bkz. Roxin, Strafrecht AT II, § 33 Rn. 36 vd.

⁴⁶ Habermaas, Die ideale Konkurrenz, S. 18.

⁴⁷ BGH NStZ 1996, 494.

⁴⁸ BGH GA 1969, 92.

genişletilmesi kabul edilmemiştir. Eğer aynı suçun ihlali söz konusu değilse tek bir hareketten söz edilemez.⁴⁹ Aynı suç ya da aynı nitelikteki suç kavramından ise suçun ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenlerinin anlaşılması gerektiği doktrinde vurgulanmıştır.⁵⁰ Yineleyen ya da ardışık hareketlerle işlenen suçlarda ve aynı nitelikteki devredilebilir hukuki değerlerin ihlali hallerinde aynı suç tipi söz konusudur. Bundan dolayı bu sayılan durumlarda hareket tekliği sorunsuz bir şekilde saptanabilir. Yüksek Mahkeme kararları bir kenara bırakıldığında, doktrindeki bu şekilde yapılan sınırlamalardan dolayı 'aynı suç tipinin gerçeleştirilmesini' doğal hareket tekliğinin beşinci şartı olarak kabul edebiliriz.

Sonuç

Alman Hukukunda yargı kararları ile geliştirilmiş ve uygulaması yaygınlaşmış olan doğal hareket tekliği öğretilerde eleştirilmiş ve doğal hareket tekliği altında değerlendirilen yineleyen ve ardışık hareketler tipik hareket tekliği kavramı altında değerlendirilmiştir. Doğal hareket tekliğinin kabul edildiği diğer olaylarda ise hareket tekliği farklı gerekçelerle reddedilmiştir. Burada özellikle Warda'nın doğal hareket tekliğini 'bariz bir şekilde isteğe göre kullanılan bir metot' olarak nitelendirmesi, vurgulanması gereken ve doğal hareket tekliği uygulamasının gereksiz yere genişletildiğini yansıtan önemli bir cümledir. Warda'nın vurguladığı bu durum AFYM kararlarında açıkça saptanabilir, çünkü Yüksek Mahkeme birçok olayda belli prensipler ve şartlar çerçevesinde doğal hareket tekliğini uygulamak yerine olaya özgü çözüm yolları geliştirmiştir. Ancak bu şekilde doğal hareket tekliği uygulamasının kapsamının genişletilmesi, öğreti tarafından da vurgulandığı üzere, kanunun anlamı ve amacı ile uyuşmamaktadır. Yargı kararlarından da saptanabileceği gibi doğal hareket tekliğinde bazen teklik arz eden iradi karar yanlış yorumlanmış ve özellikle polisten kaçış olaylarında teklik arz eden amaçla bir tutulmuştur. Bu gibi uygulamalardan dolayı doğal hareket tekliği hukuki belirsizlikleri de beraberinde getirmiştir. Her ne kadar farklı kişilere ait kişiye sıkı sıkıya bağlı hukuki değerlerin ihlalinde yargı doğal hareket tekliğini kabul etmiş olsa da bu uygulama öğretilerde kabul görmemiştir. Bu durumda, bu nitelikteki hukuki yararların ihlalinde aynı ya da farklı hukuki yararın ihlal edilip edilmediği önem taşımaz.

Farklı kişilere ait devredilebilir aynı nitelikteki hukuki yararların ihlali halinde ise şartları mevcutsa doğal hareket tekliği kabul edilmiştir. Ancak bu tür olaylarda hareketler arasında çok sıkı bir zamansal ve mekânsal bağlantı bulunmalıdır.

---

⁴⁹ Warda, FS-Oehler, S. 247, 256; Roxin, Strafrecht AT II, , ř 33 Rn. 59 vd.; Mitsch, JuS 1993, 388; Sowada NZV 1995, 468.

⁵⁰ Roxin, Strafrecht AT II, , ř 33 Rn. 53; Warda, FS-Oehler, S. 245.

Ancak burada unutulmamalıdır ki kanun her ne kadar mülkiyete karşı suçlarda mülkiyet hakkını korusa da mülkiyet hakkı sahipleri de bu tür suçlarda göz ardı edilmemelidir. Aksi bir durum mülkiye haklarına tecavüz eden tek bir suç işleyen kişiyi diğer işlenen suçlardan dolayı (fazla) ceza almayacağından bahisle aynı nitelikteki suçu birden fazla kişiye karşı işleme noktasında teşvik edici olabilir. Çünkü aksi kabule göre failin cezası, teorik olarak kaç kişinin mülkiyet hakkına karşı suç işlediğine bağlı değildir. Bunların dışında doğal hareket teklifi (yineleyen veya ardışık hareketler) öğretide tipik hareket teklifinin bir alt kategorisi olarak görülmüş ve bazen geniş anlamda tipik hareket teklifi olarak adlandırılmıştır.

Tipikliği meydana getiren hareketlerin kanunda her zaman bütün ayrıntılarıyla düzenlenmesi mümkün değildir. Bundan dolayı hareketlerin ne zaman teklik/birlik oluşturacağını bazen yorum yoluyla ortaya çıkarmak gerekecektir. Bu şekilde yorum yoluyla doğal hareket teklifi müessesesine ihtiyaç duymadan yineleyen ve ardışık hareketlerle işlenen suçlarda hareketin tek olduğunun tespiti mümkündür. Bundan dolayı doğal hareket teklifi altında incelenen bazı hallerin tipik hareket oluşturduğu açıktır ve bunlar tipik hareket teklifi altında değerlendirilmelidir.

◆◆◆◆

KAYNAKÇA

- Bringewat, Peter*, Die Bildung der Gesamtstrafe, Berlin New York 1987
- Deiters, Mark*, Strafzumessung bei mehrfach begründeter Strafbarkeit, Studien zur Ratio der §§ 52-55 StGB, Baden-Baden 1999
- Frister, Helmut*, Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage München 2013
- Geerds, Friedrich*, Zur Lehre von der Konkurrenz im Strafrecht, Hamburg 1961
- Habermaas, H. Fr.*, Die ideale Konkurrenz der Delikte, Stuttgart 1882
- Hartung, Fritz*, Tateinheit und künstliche Verbrechenseinheit in der neueren Rechtsprechung des Reichgerichts, SJZ 1950, 326
- Jescheck, Hans-Heinrich/Weigend, Thomas*, Strafrecht Allgemeiner Teil, 5. Auflage Berlin 1996
- Kindhäuser, Urs*, Normverstoß und natürliche Handlungseinheit–BGH, NJW 1984, 1668, JuS 1985, 100
- Kühl, Kristian*, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Auflage München 2012
- Leipziger Kommentar zum Strafgesetzbuch(LK)*, Großkommentar, Band 2, §§ 32-55, Berlin 2006 12. Auflage

- Maiwald, Manfred*, Anmerkung zu BGH v. 18.12.1984, JR 1985, 512
- Maiwald, Manfred*, Die Feststellung tatmehrheitlicher Deliktsbegehung, NJW 1978, 300
- Maiwald, Manfred*, Die natürliche Handlungseinheit, Heidelberg 1964
- Mannzen, Walter*, Die Handlungseinheit im Strafrecht, Kiel 1934
- Mitsch, Wolfgang*, Konkurrenzen im Strafrecht, JuS 1993, 385
- Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch (MK)- Band 2, §§ 38-79b, München 2012, 3. Auflage
- Otto, Harro*, Strafrecht Allgemeiner Teil Allgemeine Strafrechtslehre, 7. Auflage Berlin 2004
- Rengier, Rudolf*, Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage München 2014
- Roxin, Claus*, Strafrecht Allgemeiner Teil, Band II: Besondere Erscheinungsformen der Straftat, München 2003
- Systematischer Kommentar zum Strafgesetzbuch (SK-StGB)*, hrsg. von Rudolphi/Horn/Samson/ Günther, Band I, Stand: 24. Liefgr., März 1995
- Sowada, Christoph*, Die natürliche Handlungseinheit- eine Rechtsfigur mit ungewisser Zukunft, NZV 1995, 465
- Sowada, Christoph*, Probleme der natürlichen Handlungseinheit, Jura 1995, 245
- Wagemann, Christian*, Natürliche Handlungseinheit bei Angriffen auf höchstpersönlichen Rechtsgüter, Jura 2006, 580
- Warda, Günter*, Funktionen und Grenzen der natürlichen Handlungseinheit, in: Festschrift für Dietrich Oehler, Köln Berlin Bonn München 1985, S. 241
- Warda, Günter*, Grundfragen der strafrechtlichen Konkurrenzlehre, JuS 1964, 81
- Warda, Günter*, Konstruktive Möglichkeiten und Grenzen der Zusammenfassung eines mehraktigen Geschehens zu einer Tat, dargestellt am Beispiel des Tatbestandsmerkmals "quälen" in § 225 StGB, in: Festschrift für Hans Joachim Hirsch, Berlin New York 1999
- Werle, Gerhard*, Die Konkurrenz bei Dauerdelikt, Fortsetzungstat und zeitlich gestreckter Gesetzesverletzung, Berlin 1981
- Wessels, Johannes/Beulke, Werner*, Strafrecht Allgemeiner Teil, Die Straftat und ihr Aufbau, 44. Auflage Heidelberg 2014